

Professor dr. juris (em.) Mons Oppedal
Borgenbråten 95
1388 Borgen

Asker, 12. november 2012.

Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet
postmottak@bld.dep.no

Høringsuttalelse til forslag til endringer i barnevernloven (forslag om endringer i finansieringsansvaret og i den faglige samhandlingen mellom stat og kommune, forslag om styrking av barns rettigheter mv.)

Det vises til departementets høringsbrev av 5. september 2012 hvor det bes om uttalelser til et høringsnotat av samme dato med forslag til endringer i barnevernloven. I denne høringsuttalelsen vil jeg gi en generell kommentar til høringsnotatets del 3 om styrket rettssikkerhet for barna i barnevernet:

Høringsutkastet berører nesten ikke barnets rettigheter etter den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950 (EMK). I følge menneskerettsloven¹ §§ 2 og 3 gjelder EMK som norsk lov og den går foran annen lov ved motstrid. EMK gir barnet både materielle og prosessuelle rettigheter i barnevernsaker²:

- Rett til hjelp eller beskyttelse mot foreldres eller andre omsorgsgiveres omsorgssvikt, mishandling og/eller vanskjøtsel så langt slike handlinger faller inn under EMK art. 3. (Den europeiske menneskerettsdomstolen, EMD, har henvist til barnekonvensjonen³ art. 19 og 37 som veiledende for forståelsen av hvilke handlinger mot barn som kan omfattes av art. 3. Se EMDs dom i *A mot Storbritannia 1998* punkt 22.)
- Rett til familieliv og privatliv etter EMK art. 8. Vedtak etter barnevernloven⁴ vil kunne bety en innblanding i barnets familieliv og privatliv og må derfor fylle vilkårene i art. 8 nr. 2 for å være lovlige.
- Barnet har rett til en rettferdig rettergang etter EMK art. 6. Barnets rett til selv å utøve denne rettigheten er underlagt noen begrensninger i EMDs rettspraksis, men kjernen i

¹ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

² En mer detaljert gjennomgang av disse rettighetene og deres rettskildemessige grunnlag finnes i Mons Oppedal, *Akutthjemlene i barnevernloven*, Gyldendal Akademisk 2008.

³ FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989.

⁴ Lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester.

rettigheten skal uansett være ivaretatt. Tvister om barns rettigheter etter EMK art. 3 og 8 faller inn under art. 6, fordi EMK gjelder som norsk lov.

- Individuell klagerett til EMD etter art. 34. Denne retten kan utøves av barnet selv (uansett alder) og/eller av en representant for barnet.
- Rett til å få prøvd tvister om konvensjonskrenkelser for en nasjonal prøvingsinstans etter art. 13. Denne retten kan utøves av barnet selv (uansett alder) og/eller av en representant for barnet.

Høringsutkastet nevner barnets rett til familieliv i punkt 18.3 på s. 105. Dette skjer i forbindelse med en vurdering av om søsken skal kunne få samværsrett. Det er positivt at departementet trekker frem dette, men betydningen av barnets egen rett til familieliv utdypes ikke i forhold til andre spørsmål.

Ut fra et perspektiv om *styrkede rettigheter* for barn i barnevernsaker er det uheldig at departementet ikke går inn på de øvrige rettighetene etter EMK.

Ut fra et *rettssikkerhetsperspektiv* er det tilsvarende uheldig at departementet ikke fremhever de materielle rettighetene etter art. 3 og 8. Målet for rettssikkerhet er jo at avgjørelser i forvaltning og domstoler skal være rettsriktige i forhold til den materielle lovgivningen. Det er videre sterkt beklagelig at de prosessuelle rettighetene som barnet har etter art. 6, 13 og 34 ikke nevnes. Prosessuelle rettigheter er sentrale virkemidler i et rettssikkerhetsperspektiv. I vår sammenheng kan de blant annet sikre barnet en egen mulighet til å angripe rettsuriktige avgjørelser når verken foreldre eller barneverntjeneste vil bidra til det. (Som kjent stenger barnevernloven i all hovedsak for at barn under 15 år kan være parter, unntatt når det dreier seg om tiltak mot barn med alvorlige atferdsvansker).

I dag er situasjonen slik at det nasjonale beslutningssystemet knyttet til barnevernloven hindrer overnevnte rettigheter i å bli effektive. Dette er ikke i samsvar med gjeldende rett i Norge fordi EMK har forrang over annen lov. Det er også i strid med forpliktelsen om å fremme, styrke og sikre menneskerettighetene etter grunnloven § 110c, menneskerettsloven § 1 og EMK art. 1 at myndighetene hverken er aktive med hensyn til å utrede rettighetene i detalj eller med hensyn til å drøfte hvordan vedtakssystemet kan legges til rette for å sikre en både effektiv og barnevennlig nasjonal oppfølging av disse rettighetene.

Med vennlig hilsen

Mons Oppedal

(sign.)